

ΕΣΠΑ 2007-13\Ε.Π. Ε&ΔΒΜ\Α.Π. 1-2-3

«Μείζον Πρόγραμμα Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών στις 8 Π.Σ., 3 Π.Σ.Εξ., 2

Π.Σ.Εισ.»

Με συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε. Κ. Τ.)

ΜΕΙΖΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

www.epimorfosi.edu.gr

ΕΝΤΥΠΟ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ

(Σχέδια Μαθήματος, Εκπαιδευτικά Σενάρια)

1) ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ

1.1 Τίτλος Διδακτικής Πρακτικής

Συνδυασμός επιμέρους τεχνικών. Συγκεκριμένα: α) ερμηνευτική- κειμενοκεντρική με παράλληλη χρήση εμπλουτισμένης διδασκαλίας, β) χρήση στοχευμένων και κατάλληλων ερωτήσεων και γ) ομαδοσυνεργατικές διαδικασίες.

Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Α΄ Τεύχος.

Κ. Καβάφη, «Απολείπειν ο θεός Αντώνιον».

1.2 Δημιουργός

Όνοματεπώνυμο:

Διγιδίκης Γεώργιος .....

Πατρώνυμο:

Παναγιώτης.....

Ιδιότητα: Εκπαιδευτικός

Στοιχεία Οργανικής Θέσης:

Πρότυπο Πειραματικό Γενικό Λύκειο Μυτιλήνης Πανεπιστημίου Αιγαίου / Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ν. Λέσβου.

Ταχυδρομική Διεύθυνση:

Κλεοβουλίνης 2, Μυτιλήνη

E-mail: digidikis@hotmail.com

Η συγκεκριμένη Διδακτική Πρακτική έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο κάποιου εκπαιδευτικού προγράμματος; ΟΧΙ

1.3 Εμπλεκόμενες γνωστικές περιοχές

Γνωστικό αντικείμενο της Διδακτικής Πρακτικής: Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Α΄ Ενιαίου Λυκείου.

Ιδιαίτερη Περιοχή του γνωστικού αντικειμένου Κ.Π Καβάφη, «Απολείπειν ο Θεός Αντώνιον»

.....
Συμβατότητα με το ΑΠΣ & το ΔΕΠΠΣ. Η παραπάνω ενότητα είναι συμβατή με το ΑΠΣ και το ΔΕΠΠΣ διότι:

1. ανταποκρίνεται στις επιδιώξεις του ΑΠΣ που σχετίζονται με την ανάπτυξη «της επικοινωνιακής ικανότητας και της συναισθηματικής ανάπτυξης των μαθητών μέσα από την ανάγνωση, κατανόηση και ερμηνεία αξιόλογων έργων σημαντικών ελλήνων και ξένων λογοτεχνών», ενώ, παράλληλα, «η επαφή με αντιπροσωπευτικά έργα της πολιτιστικής μας κληρονομιάς,..... διευρύνει τα όρια της προσωπικής εμπειρίας και ευαισθησίας των μαθητών και τους καθιστά ανθρώπους ικανούς..... να αναπτύσσουν τις αισθητικές αντιλήψεις τους, να παίρνουν κριτική θέση απέναντι σε βασικά ζητήματα της ατομικής και κοινωνικής ζωής και να διαμορφώνουν επιλεκτικά και υπεύθυνα τις προσωπικές τους στάσεις και πεποιθήσεις». Επιπλέον, «η ανάγνωση και η ερμηνευτική προσέγγιση των λογοτεχνικών έργων διεγείρει τη βιωματική συμμετοχή των μαθητών, καλλιεργεί μια σταθερή σχέση με τη λογοτεχνία και την ανάγνωση, ευαισθητοποιεί, εμπλουτίζει την εμπειρία, αναπτύσσει τη φαντασία, καλλιεργεί τη γλώσσα και αφυπνίζει καλλιτεχνικές δεξιότητες».(ΦΕΚ των νέων ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ, ΦΕΚ 303B/13-03-2003 και ΦΕΚ 304B/13-03-2003)
2. Προσφέρεται για διαθεματική προσέγγιση καθώς η ερμηνεία του σχετίζεται με την Ιστορία, αφού απαραίτητη είναι η αναφορά σε ιστορικά γεγονότα και πρόσωπα της ελληνιστικής εποχής αλλά και τη Φιλοσοφία, αφού γίνεται λόγος για τη στάση που πρέπει να τηρεί κανείς στην ζωή του, για τη φιλοσοφία ζωής.
3. Προσφέρει πεδίο αξιοποίησης των ΤΠΕ και του διαδικτύου.
4. Τέλος, θεωρείται κατάλληλη για την εφαρμογή σύγχρονων τεχνικών διδασκαλίας και μάθησης όπως, του καταγιγισμού ιδεών, της κειμενοκεντρικής ερμηνευτικής μεθόδου αλλά και των ομαδοσυνεργατικών διαδικασιών.

Συμβατότητα με τις αρχές και τους στόχους των νέων προγραμμάτων σπουδών του Νέου Σχολείου

Είναι συμβατό με τις αρχές και τους στόχους των νέων προγραμμάτων σπουδών του Νέου Σχολείου (βλ. Βασικό Επιμ. Υλικό, Τόμος Α΄) διότι:

1. δίνει τη δυνατότητα στους μαθητές «να πατούν πάνω σε αξίες και αρχές που κάνουν κάθε νέο ‘πάνω απ’ όλα Άνθρωπο’» (σελ. 2),

2. καλλιεργεί την «αυτόνομη δράση αλλά και το συλλογικό πνεύμα», τον καθιστά «μικρό ερευνητή» (σελ. 2),
3. ανταποκρίνεται στη διαθεματικότητα (σελ. 7),
4. προωθεί τη χρήση των νέων τεχνολογιών (σελ. 7),
5. χρησιμοποιεί νέες αναβαθμισμένες διδακτικές μεθόδους (σελ. 7).

1.4 Βαθμίδα Εκπαίδευσης / Τάξεις στις οποίες θα το εφαρμόσατε
Βαθμίδα εκπαίδευσης στην οποία αφορά η Διδακτική Πρακτική:

Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Τάξη ή τάξεις στις οποίες θα το εφαρμόσατε :

Α΄ Λυκείου

Υπήρξε συνεργασία τάξεων του ίδιου σχολείου ή συνεργασία τάξεων διαφορετικών σχολείων;

OXI

1.5 Είδος Διδακτικής Πρακτικής

Σημειώστε αυτό / αυτά που κρίνετε ότι ανταποκρίνονται καλύτερα στην πρότασή σας:

1. Σχέδιο Μαθήματος (σχέδιο για διδασκαλία 45' ή λιγότερο ή διδακτικό δώρο).
2. Ακολουθία Σχεδίων Μαθήματος με μεγαλύτερη διάρκεια (Σενάριο Διδασκαλίας). **X**
3. Ολοκληρωμένη παιδαγωγική δραστηριότητα στη σχολική τάξη.
4. Επιτυχημένο project που υλοποιήθηκε στη διάρκεια του σχολικού έτους.
5. Λειτουργικός τρόπος υπέρβασης των δυσκολιών του αναλυτικού προγράμματος.
6. Εκπαιδευτικό υλικό που χρησιμοποιήθηκε σε κάποιο διδακτικό αντικείμενο ή σε κάποια δράση.
7. Επιτυχημένο παράδειγμα συνεργατικής διδασκαλίας στο σχολείο. **X**
8. Αποδοτική περίπτωση ευρύτερης συνεργασίας μεταξύ συναδέλφων.
9. Πρακτική λειτουργικής συνεργασίας με τους γονείς / κηδεμόνες των μαθητών ή την τοπική κοινωνία.

10. Πρακτική αποδοτικής αντιμετώπισης και διαχείρισης προβληματικών καταστάσεων και κρίσεων στο σχολείο ή στην τάξη.
11. Καλές Πρακτικές με την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών ή την εφαρμογή σύγχρονων μεθόδων διδασκαλίας (συνεργασία με άλλες τάξεις / με άλλα σχολεία).
12. Άλλο .....
- .....
- .....

1.6 Σκοπός & Στόχοι της Διδακτικής Πρακτικής

Γενικός Σκοπός:

Να οικειωθούν οι μαθητές το φαινόμενο της λογοτεχνικότητας, να καλλιεργήσουν την αισθητική τους εμπειρία και να βιώσουν την αισθητική απόλαυση που προκύπτει από την ανάγνωση ενός ποιητικού κειμένου. Να αντιληφθούν το δίλλημα που αντιμετωπίζει ο Αντώνιος (και κατ' επέκταση κάθε άνθρωπος) και να συνταιριάξουν την κατανόηση και τη βίωση μέσα σε μια αδιάρρηκτα διαλεκτική σχέση.

Επιμέρους Στόχοι ως προς το γνωστικό αντικείμενο και ως προς τη μαθησιακή διαδικασία.

Σε επίπεδο γνώσεων:

- Να εντοπίσουν οι μαθητές, με βάση την κειμενοκεντρική προσέγγιση, τις κύριες ποιητικές τεχνικές του ποιήματος καθώς και ορισμένα από τα χαρακτηριστικά της Καβαφικής τεχνικής (τη δομή, τη «γεωμετρία» του ποιήματος, την άρση και θέση, το ύφος, την ιδιοτυπία στη γλώσσα).
- Να συνδέσουν τη χρήση των ποιητικών τεχνικών με τον παραινετικό-συμβουλευτικό χαρακτήρα του ποιήματος.
- Να κατανοήσουν το ιστορικό πλαίσιο του ποιήματος.
- Να αντιληφθούν ότι ο Κ. Καβάφης είναι ποιητής-αναγνώστης.

Σε επίπεδο δεξιοτήτων:

- Να ασκηθούν οι μαθητές στην ομαδοσυνεργατική μάθηση.
- Να ασκηθούν στην αποσηματοδότηση των συμβολισμών.
- Να προχωρήσουν σε παραγωγή δικού τους κειμένου.
- Να καλλιεργήσουν δεξιότητες σχετικά με τη χρήση των Τ.Π.

Σε επίπεδο στάσεων :

- Να διακρίνουν οι μαθητές τις αρχές και αξίες που πρέπει να χαρακτηρίζουν ένα άνθρωπο (σημαντικό ή καθημερινό) όταν έρχεται αντιμέτωπος με αζεπέραστες, πολλές φορές, δυσκολίες.

Σημειώστε αν αξιοποιούνται εκπαιδευτικά λογισμικά και υπηρεσίες των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και Επικοινωνίας (ΤΠΕ)

Ενδείκνυται η χρήση πολυμέσων και μηχανών αναζήτησης πληροφοριών στο διαδίκτυο.

1.7 Εκτιμώμενη διάρκεια

- **Ωρα έναρξης:** Η αρχή μιας διδακτικής ώρας.
- **Διάρκεια:** 3 διδακτικές ώρες.

2) ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ

Η διδακτική πρακτική που προτείνεται και ακολουθείται είναι ένα μείγμα επιμέρους τεχνικών με κυρίαρχη την ερμηνευτική-κειμενοκεντρική σε συνδυασμό με εμπλουτισμένη διδασκαλία, χρήση στοχευμένων και κατάλληλων ερωτήσεων και διαθεματική προσέγγιση της γνώσης, μέσω της τέχνης και των ΤΠΕ. Κατά την επεξεργασία ακολουθούνται τα βήματα που στοιχειοθετούν την ερμηνευτική μέθοδο με τη μορφή διαλόγου (καθοδηγούμενη αυτενέργεια των μαθητών, πορεία αναλυτικο-συνθετική) και ομαδοσυνεργατικών διαδικασιών. Η τελική σύνθεση πραγματώνεται μέσω του αναστοχασμού με ελεύθερη συζήτηση.

2.1 Γενική περιγραφή**A) Περιγραφή των επιμέρους δραστηριοτήτων****Πρώτη διδακτική ώρα**

Αφόρμηση : Προβάλλεται στους μαθητές με τη βοήθεια Η/Υ η προτομή του Μ. Αντωνίου (μουσείο Βατικανού) και τους ζητείται, με τη μέθοδο του καταιγισμού των ιδεών, να αναφέρουν πώς θα χαρακτηρίζαν το συγκεκριμένο άνδρα (σκληρό, δυναμικό, κλπ), χαρακτηρισμοί που αναγράφονται στον πίνακα. Στη συνέχεια, γίνεται αναφορά στο γεγονός ότι πολλά ιστορικά πρόσωπα έχουν γίνει αντικείμενο λογοτεχνικής προσέγγισης από έλληνες και ξένους λογοτέχνες και ζητάμε να αναφέρουν κάποιους από αυτούς. Καταγράφονται τα ονόματα των λογοτεχνών και στη συνέχεια προβάλλεται η φωτογραφία του ποιητή επισημαίνοντας ότι ο Κ. Καβάφης είναι από τους έλληνες ποιητές που η ιστορία αποτέλεσε γι αυτόν πηγή έμπνευσης. Με παραμονή επί της οθόνης των δύο προσώπων, του Μ. Αντωνίου

ως ποιητικού ερεθίσματος και δείγματος τέχνης (γλυπτικής) και του Κ. Καβάφη ως δημιουργού και εκπροσώπου της τέχνης του λόγου (ποιητικής) προχωρούμε στην ανάγνωση του σύντομου βιογραφικού σημειώματος του ποιητή που βρίσκεται στο σχολικό βιβλίο από μαθητή, με έμφαση στην πόλη καταγωγής του, τις ποιητικές του ιδιαιτερότητες και τις κατηγορίες στις οποίες κατατάσσονται τα ποιήματά του. Επισημαίνεται ότι ο Κ. Καβάφης ήταν πολύ καλός γνώστης της ιστορίας και κυρίως της ελληνιστικής και ότι η γνώση αυτή του προσέφερε σπουδαίο υλικό ποιητικής δημιουργίας, γεγονός που οδήγησε τους μελετητές του στο χαρακτηρισμό του ως ποιητή -αναγνώστη.

Διανομή, στη συνέχεια, φωτοτυπίας στην τάξη κειμένου από το βίο του Μ. Αντωνίου του Πλουτάρχου σε πρωτότυπο και μετάφραση, και επισήμανση ότι το κείμενο αυτό αποτέλεσε το ερέθισμα και την πηγή έμπνευσης του ποιητή για το ποίημα που πρόκειται να διαβάσουμε. Προτροπή στους μαθητές, δουλεύοντας σε επίπεδο τετράδας, να εντοπίσουν στο κείμενο πληροφορίες που δίνει ο αρχαίος βιογράφος για το Μ. Αντώνιο που ενδεχομένως να κινητοποιήσαν τη δημιουργική φαντασία του Καβάφη και να τις καταγράψουν σε φύλλο εργασίας ή στο τετράδιό τους.

Οι μαθητές μετά από μελέτη λίγων λεπτών αναμένουμε να εντοπίσουν ότι το κείμενο αναφέρεται:

- σε κάποια πόλη και στην ατμόσφαιρα αγωνίας που επικρατούσε σ' αυτήν,
- σε φωνές, τραγούδια και χορούς μιας αόρατης ομάδας που εγκατέλειπε μεσάνυχτα την πόλη,
- στην επισήμανση ότι αυτή η ομάδα ήταν ο θίασος του Διονύσου(=ο Διόνυσος και η ακολουθία του),
- στο συμπέρασμα ότι η εύνοια του Διονύσου εγκατέλειπε πια τον Αντώνιο.

Μετά το τέλος της αναζήτησης, κάθε ομάδα, δια του εκπροσώπου της, ανακοινώνει στην ολομέλεια το αποτέλεσμα και ακολουθεί συζήτηση και σύνθεση των απόψεων.

Πρώτη προσέγγιση του κειμένου σε ολομέλεια και ομάδες: Ανάγνωση εκφραστική από το διδάσκοντα του ποιήματος και προτροπή των μαθητών, δουλεύοντας πάλι σε ομάδες, να αντιπαραβάλλουν τις πληροφορίες που παρέχει το κείμενο του Πλουτάρχου με αυτές που ο ποιητής έχει αξιοποιήσει. Αναμένουμε από τους μαθητές να εντοπίσουν:

A) Κοινά στοιχεία που σχετίζονται λ.χ. με τη χρονική στιγμή που συμβαίνουν τα δρώμενα (ξαφνικά, ώρα μεσάνυχτα), την παρουσία κάποιου μουσικού θιάσου που εγκαταλείπει την πόλη (που από το ποίημα του Καβάφη προκύπτει ότι είναι η Αλεξάνδρεια), ότι το κεντρικό πρόσωπο είναι ο Αντώνιος και η θεότητα ο Διόνυσος, ότι ο τίτλος του ποιήματος προέρχεται αυτούσιος από το πρωτότυπο κείμενο του Πλουτάρχου κ.λ.π.

B) Διαφορές όπως για παράδειγμα, ότι οι έξι πρώτοι στίχοι είναι η διασκευή της πληροφορίας και το υπόλοιπο κείμενο στο μεγαλύτερό του μέρος μια προτροπή του ποιητή προς τον Αντώνιο σχετικά με τη στάση που πρέπει να κρατήσει ως πρόσωπο ιδιαίτερα σημαντικό. Κάθε ομάδα ανακοινώνει και πάλι το αποτέλεσμα της προσπάθειάς της στην ολομέλεια και ακολουθεί σύνθεση των απόψεων.

Ανίχνευση των πρώτων αντιδράσεων: Τίθεται και πάλι το ερώτημα αν και κατά πόσο επιβεβαιώνεται αυτό που επισημάνθηκε στην αρχή, ότι δηλαδή ο Κ. Καβάφης είναι ποιητής – αναγνώστης και καλούνται να αντιπαραβάλλουν τα δύο κείμενα, το ιστορικό και το ποιητικό, ως προς το αισθητικό αποτέλεσμα που προκύπτει. Μέσα από τη συζήτηση και τις αντιδράσεις των παιδιών γίνεται αντιληπτή η αξία εκάστου κειμένου με την υπεροχή του ποιητικού ως προς το αισθητικό αποτέλεσμα.

Δεύτερη διδακτική ώρα

Επεξεργασία του κειμένου σε ολομέλεια και σε μικρές ομάδες: πρώτος άξονας μελέτης τίθεται το θέμα του εντοπισμού των νοηματικών ενότητων. Σημειώνονται στον πίνακα οι προτεινόμενες ενότητες και μέσα από διαλογική συζήτηση εύκολα μπορούν να καταλήξουν ότι το κείμενο μπορεί να χωριστεί σε τρεις ενότητες, με πρώτη αυτή που περιλαμβάνει τους στίχους 1-8 με καταληκτικό στίχο «αποχαιρέτα την, την Αλεξάνδρεια που φεύγει», η δεύτερη στους τρεις εμβόλιμους 9-11 και η τρίτη στους στίχους 12-19 με καταληκτικό στίχο «αποχαιρέτα την, την Αλεξάνδρεια που χάνεις».

Στο σημείο αυτό καλούνται οι μαθητές να εργαστούν σε ομάδες των τεσσάρων ατόμων προκειμένου να ξαναδιαβάσουν τις ενότητες και να εντοπίσουν τη «γεωμετρία» του ποιήματος όπως, ότι η πρώτη ποιητική περιοχή (στ.1-8) είναι απολύτως σύμμετρη και ισορροπεί ποσοτικά με την τρίτη (στ.12-19), ότι δηλαδή και οι δύο είναι οκτάστιχες, ότι οι δυο ποιητικές ενότητες έχουν τον ίδιο καταληκτικό στίχο (διαφοροποιείται μόνο το τελευταίο ρηματικό στοιχείο), ότι οι καταφατικές προστακτικές που είναι τέσσερις (αποχαιρέτα, πλησίασε, άκουσε, κι αποχαιρέτα) ισορροπούν απόλυτα με τις αποφατικές ρηματικές έννοιες που είναι επίσης, τέσσερις (μη θρηνήσεις, μη γελασθείς, μην πεις, μην καταδεχθείς), ότι το ποίημα ανοίγει με τον άορατο θίασο (στ. 2) και πάει να κλείσει εκφραστικά σχεδόν ομοιότροπα με το μυστικό θίασο (στ. 18) και τέλος, ότι σε συμμετρικές περίπου θέσεις μέσα στην ποιητική γραφή ακούγεται δυο φορές ο στίχος: «Σαν έτοιμος από καιρό, σαν θαρραλέος». Τη δραστηριότητα αυτή την πραγματοποιούν γραπτά σε φύλλο εργασίας ή στο τετράδιό τους με βάση την ακόλουθη οδηγία. «Βρέστε στο κείμενο στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι το κείμενο χαρακτηρίζεται από συμμετρία και ισορροπία μεταξύ των ενότητων αλλά και των εκφραστικών τρόπων που ο ποιητής χρησιμοποιεί. Όταν τελειώσετε την εργασία σας συζητήστε τις παρατηρήσεις σας με την ομάδα σας». Αφού τελειώσουν τη δραστηριότητα αυτή μια ομάδα παρουσιάζει την εργασία στην ολομέλεια και γίνεται συζήτηση επί των παρατηρήσεων.

Στη συνέχεια, οι μαθητές σε ομάδες των τεσσάρων και πάλι ατόμων καλούνται να προχωρήσουν στην ερμηνεία των λέξεων, φράσεων ή συμβόλων που υπάρχουν στο ποίημα, να τα καταγράψουν και στη συνέχεια, κάποια άλλη ομάδα παρουσιάζει στην ολομέλεια τα αποτελέσματα της προσπάθειάς τους. Τα παιδιά αναμένεται να αποσυμβολίσουν λέξεις, όπως: *έξαφνα* = τη στιγμή που είσαι ανυποψίαστος, *μεσάνυχτα* = κρίσιμη στιγμή, μεταίχμιο, τέλεια ανυποψία, *μουσικές εξαίσιες*= χαρές, *μνήμες χαράς*, *εξαίσια όργανα* = τα στοιχεία της ευζωίας, τα στοιχεία του έργου σου, *Αλεξάνδρεια* = η έκφραση του μεγαλείου, το σύμβολο της ηδονοθηρικής ζωής, *Αντώνιος* = το ξεχωριστό, το δημιουργικό άτομο. Μέσα από την επεξεργασία αυτή γίνεται κατανοητό από τους μαθητές ότι το συγκεκριμένο ποίημα θα μπορούσε να ενταχθεί τόσο στα ιστορικά όσο και στα φιλοσοφικά ποιήματα του Κ. Καβάφη.

Στο σημείο αυτό και με βάση τη μέχρι τούδε ανάλυση καλούνται οι μαθητές σε επίπεδο ομάδας δύο ατόμων να προβληματιστούν για το γενικό μήνυμα που προκύπτει από το ποίημα, μήνυμα που εξάγεται από την προτροπή του ποιητή προς τον Αντώνιο. Οι μαθητές καταγράφουν τη σκέψη τους στο τετράδιό τους και μετά σε επίπεδο τετράδας ανταλλάσσουν σκέψεις. Μια από τις τετράδες αναλαμβάνει να ανακοινώσει την τελική της κρίση και επακολουθεί συζήτηση σε επίπεδο ολομέλειας προκειμένου να καταλήξουμε στο μήνυμα ή στα μηνύματα που μπορούν να προκύψουν (π.χ. ότι στο ποίημα το κυρίαρχο δεν είναι η προσήμανση του θανάτου αλλά η γενναία και ηρωική στάση απέναντι στο θάνατο αλλά και σε κάθε δυσκολία).

Τρίτη διδακτική ώρα

Σχετικά με τις αφηγηματικές τεχνικές και το ρόλο τους στο κείμενο: στην ολομέλεια ζητάμε

από τους μαθητές να ξανακοιτάξουν το κείμενο και τους καλούμε με το ερώτημα: «με ποιο τρόπο-τεχνική ο ποιητής απευθύνεται στον Αντώνιο; ποιο σχήμα λόγου χρησιμοποιεί και ποιος ο ρόλος του;» να εντοπίσουν ουσιαστικά το σχήμα της άρσης και θέσης στις δύο προστακτικές, την αποφατική «μη θρηνήσεις» και την καταφατική «αποχαιρέτα». Παράλληλα, με την ερώτηση «με τι ενισχύεται – προσδιορίζεται κάθε προστακτική να αναφέρουν τα τρία νοηματικά στοιχεία που πλαισιώνουν τις τρεις προστακτικές, (το «μη θρηνήσεις» έχει κοντά του: την τύχη σου, τα έργα σου, τα σχέδιά σου, ενώ το «αποχαιρέτα» έχει κοντά του τα: σαν έτοιμος από καιρό, σα θαρραλέος, την Αλεξάνδρεια) να κατανοήσουν δηλαδή, ότι ο ποιητής δεν θέλει να αφήσει περιθώρια υπεκφυγής στον ήρωα, δεν θέλει να του επιτρέψει να νομίσει ότι «απατήθηκεν η ακοή του». Απευθυνόμενοι πάντα στην ολομέλεια συζητάμε στη συνέχεια τους βασικούς αφηγηματικούς τρόπους και τεχνικές που χρησιμοποιεί ο Κ. Καβάφης με ερωτήσεις όπως, «πως φιλοτεχνεί ο ποιητής την υποβλητική ατμόσφαιρα», ή/και «ποια τα σπουδαιότερα σκηνικά στοιχεία», ή/και «τι εξυπηρετεί η τεχνική του δραματικού μονολόγου» ή/και «γιατί χρησιμοποιεί το β' ενικό πρόσωπο», ή/και «γιατί είναι περιορισμένα τα σχήματα λόγου», προκειμένου να γίνουν κατανοητά από τους μαθητές η γλώσσα που χρησιμοποιεί ο ποιητής (γυμνή από περιττά καλλωπιστικά στοιχεία, όπως εντυπωσιακά επίθετα κλπ), το ύφος του (ότι το διέπει η σαφήνεια, η υποβλητικότητα, η λιτότητα κ.λ.π.), ο πεζολογικός του χαρακτήρας και η θεατρικότητα.

Συνολική θεώρηση με συνεργασία μαθητών και εκπαιδευτικού: ζητείται από τους μαθητές να επισημάνουν στίχους που τους εντυπωσίασαν και τους ξαναδιαβάζουμε, σχολιάζουν το τίτλο και ζητάμε να δώσουν έναν άλλο και προβληματίζονται σχετικά με το αν η προτροπή του ποιητή βρίσκει ανταπόκριση στη σύγχρονη εποχή. Συζητάμε επίσης, τη διαφορά των δύο κειμένων (Πλουτάρχου – Καβάφη) ως προς το αισθητικό τους αποτέλεσμα τονίζοντας πάντοτε την αξία εκάστου. Τέλος, τους δίνουμε το φύλλο εργασίας με αριθμό 1 (απόσπασμα από το έργο του Σέξπηρ «Αντώνιος και Κλεοπάτρα», πράξη Δ', σκηνή 3) προκειμένου να προχωρήσουν σε παράλληλη ανάγνωση εντοπίζοντας ομοιότητες και διαφορές. Ως εργασία για το σπίτι δίνονται τα φύλλα εργασίας με αριθμό 2,3,4 στις ομάδες προκειμένου να παρουσιάσουν το αποτέλεσμα της ομαδικής τους εργασίας την επόμενη διδακτική ώρα.

Εκπαιδευτική μέθοδος-τεχνική/αιτιολόγηση: Η διδασκαλία της Λογοτεχνίας είναι μια διαμεσολάβηση ανάμεσα στο κείμενο και το μαθητή με στόχο αφενός την ανάδειξη της πρόθεσης του κειμένου, αφετέρου τη δημιουργία εκείνων των προϋποθέσεων που καλλιεργούν στον αναγνώστη την ελεύθερη αλλά όχι αυθαίρετη πρόσληψή του. Είναι, παράλληλα, μια επικοινωνία με την έννοια της ανταλλαγής των οπτικών με τις οποίες προσλαμβάνεται, κατανοείται και ερμηνεύεται η πραγματικότητα σε διαφορετικές εποχές ή σε διαφορετικά κείμενα της ίδιας ή και άλλης κουλτούρας. Ό,τι οικειοποιείται ο αποδέκτης ενός λογοτεχνικού έργου είναι μια πρόταση του κόσμου, την οποία το κείμενο αποκαλύπτει μετασχηματίζοντας την προσωπικότητα του αναγνώστη. Η παρούσα διδακτική πρόταση επιδιώκει μέσα από τη συνεργατική πορεία μάθησης, σε συνδυασμό με κατάλληλες ερωτήσεις που διεγείρουν την ερευνητική διάθεση, την αυτόνομη σκέψη και φαντασία των μαθητών, να προσλάβουν οι μαθητές το νόημα του κειμένου, να εντοπίσουν τα μηνύματα που αποπνέει, να νιώσουν την αισθητική απόλαυση που ένα ποιητικό κείμενο προσφέρει αλλά και τη χαρά της συνεργασίας και κοινοποίησης του αποτελέσματος της προσπάθειάς τους στους άλλους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Δανιήλ Ανθούλα, Προσεγγίσεις ποιημάτων από τα κείμενα νεοελληνικής λογοτεχνίας Λυκείου. Κειμενικές λειτουργίες, εκδ. Τομές, Αθήνα 1995.

2. Παρίσης Νικήτας, 12 ποιητικά κείμενα. Ερμηνευτικές προσεγγίσεις, εκδ Πατάκη, Αθήνα 1999.
3. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Βασικό Επιμορφωτικό Υλικό, τομ. Α΄- Β΄, Αθήνα, Μάιος 2011.

2.2 Φύλλα Εργασίας

Επισήμανση: Η συζήτηση πάνω στις απαντήσεις των φύλλων εργασίας θα πρέπει να γίνει στην αίθουσα πληροφορικής.

Φύλλο εργασίας 1

Ενδιαφέρουσα είναι η απόκλιση του σεξπηρικού έργου από τον Πλούταρχο.

Διαβάστε την πράξη Δ΄, σκηνή 3 από το έργο του Σέξπηρ «Αντώνιος και Κλεοπάτρα» και εντοπίστε τις διαφορές που υπάρχουν.

(Το απόσπασμα δίνεται σε φωτοτυπία στους μαθητές).

.....

.....

.....

.....

Φύλλο εργασίας 2

Αναζητήστε στο διαδίκτυο απαγγελίες του ποιήματος και μελοποιημένες αποδόσεις, καταγράψτε τις διευθύνσεις τους, επιλέξτε την καλύτερη κατά την άποψή σας και παρουσιάστε την στην τάξη, δικαιολογώντας την επιλογή σας.

.....

.....

.....

.....

Φύλλο εργασίας 3

Με βάση το κείμενο του Πλουτάρχου και λειτουργώντας ως πεζογράφοι κι όχι ως ποιητές, αποδώστε το γεγονός, δίνοντας έμφαση στα σκηνικά στοιχεία αλλά και στην ψυχολογία του Αντωνίου.

.....

.....

.....

.....

Φύλλο εργασίας 4

Ο Σέξπηρ απέδωσε με το δικό του τρόπο στην τραγωδία του με τίτλο «Αντώνιος και Κλεοπάτρα» το απόσπασμα που διαβάσαμε από τον Πλούταρχο. Προσπαθήστε, υποδυόμενοι τους ρόλους, να αποδώσετε τη σκηνή 3, πράξη Δ΄ στην τάξη.

2.3 Υλικοτεχνική Υποδομή

Ο συνήθης εξοπλισμός

α. μιας τάξης και

β. ενός εργαστηρίου πληροφορικής.

Διευθύνσεις, ενδεικτικά, που οφείλουμε να έχουμε υπόψη ως διδάσκοντες, αν και αυτές θα πρέπει να αναζητηθούν από τους μαθητές στα πλαίσια των ασκήσεων είναι οι ακόλουθες:

1. Ο Δημ Χόρν διαβάζει Κ. Καβάφη <http://www.youtube.com/watch?v=zwNrbEFPPGc>
1. Ο Βασίλης Διαμαντόπουλος διαβάζει Κ. Καβάφη. http://www.youtube.com/watch?v=CT4DS_FVHfc
2. Η Αλκηστις Πρωτογάλη τραγουδά το «Απολείπειν ο Θεός Αντώνιον» σε μουσική Μούτση. <http://www.youtube.com/watch?v=7N-x0eW-bhE>
3. Εικόνες/φωτό Κ. Καβάφη http://www.google.gr/images?q=%CE%BA%CE%B1%CE%B2%CE%B1%CF%86%CE%B7%CF%82&hl=el&prmd=ivns&ei=rQ97Tp-gFNO38QPkid00&sa=N&oq=%CE%BA%CE%B1%CE%B2&aq=1&aqi=g4g-s1g5&aql=&gs_sm=c&gs_upl=5627176351011047613101010101276173110.1.21310&oi=image_result_group&sa=X .
4. Προτομή Μ. Αντωνίου http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9C%CE%AC%CF%81%CE%BA%CE%BF%CF%82_%CE%91%CE%BD%CF%84%CF%8E%CE%BD%CE%B9%CE%BF%CF%82
5. Βιογραφικά Κ. Καβάφη http://www.kavafis.gr/lections/content.asp?id=50&author_id
<http://www.kavafis.gr/kavafology/bio.asp>
http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CF%89%CE%BD%CF%83%CF%84%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%AF%CE%BD%CE%BF%CF%82_%CE%9A%CE%B1%CE%B2%CE%AC%CF%86%CE%B7%CF%82

3) ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ

Με δεδομένο ότι ο λογοτεχνικός λόγος είναι πολύσημος, η δε ερμηνεία του πολλαπλή, ερωτήσεις αντικειμενικού τύπου είναι δύσκολο να διατυπωθούν και έχουν περιορισμένη αποτελεσματικότητα. Το καλύτερο είναι η όποια αξιολόγηση να γίνεται μέσα από ερωτήσεις ανοικτού τύπου, όπου ο μαθητής θα μπορεί να εκφραστεί πολύ καλύτερα ή, αν τίθενται αντικειμενικού τύπου ερωτήσεις, να ζητείται το παιδί να δικαιολογήσει την απάντησή του. Αναμφισβήτητα όμως, η αξιολόγηση τόσο της διδακτικής πρακτικής όσο και της γνώσης που προκύπτει πραγματοποιείται στο μεγαλύτερο βαθμό κατά τη διάρκεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας με τις εργασίες που ανατίθενται στους μαθητές. Ο εκπαιδευτικός με βάση τα αποτελέσματα της εργασίας των μαθητών αξιολογεί τη μέθοδο που εφήρμοσε, προχωρεί σε αναστοχασμό και

κατά συνέπεια στη βελτίωση των πρακτικών που επέλεξε.

Η αξιολόγηση όμως, συντελείται και με τις εργασίες που ο εκπαιδευτικός αναθέτει στους μαθητές κατ' οίκον. Παραδείγματα τέτοιων εργασιών εκτός αυτών που αναφέρθηκαν ανωτέρω στα φύλλα εργασίας θα μπορούσαν να ήταν:

1. Από που αντλείται και σε τι αναφέρεται ο τίτλος του ποιήματος;
2. Με ποια εκφραστικά μέσα επιτυγχάνεται ο διδακτικός τόνος του ποιήματος;
3. Τι συμβολίζει ο Αντώνιος και τι η Αλεξάνδρεια;
4. Τα χαρακτηριστικότερα στοιχεία της δομής του ποιήματος είναι οι επαναλήψεις και οι προτρεπτικές προστακτικές. Τι πετυχαίνει με τα εκφραστικά αυτά μέσα ο ποιητής;
5. Να συσχετίσετε τον τρόπο ζωής που προβάλλεται στο ποίημα του Κ. Καβάφη με τίτλο «Όσο μπορείς» με τις παραινέσεις του ποιητή στον «Αντώνιο».
6. Αναζητήστε πληροφορίες για τον Αντώνιο και την Κλεοπάτρα δίνοντας έμφαση στο τέλος (θάνατο) των δύο αυτών ιστορικών προσώπων. κ.λ.π.

4) ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

Με ατομική μου ευθύνη και σύμφωνα με το άρθρο 8 ν. 1599/1986, ο Δημιουργός που αναφέρεται στην παρ. 1.2 του παρόντος εντύπου, δηλώνω ότι:

1. Το Σχέδιο Διδακτικής Πρακτικής που υποβάλλω είναι δικό μου πρωτότυπο δημιούργημα και δεν προσκρούει σε κανένα δικαίωμα πνευματικής ή βιομηχανικής ιδιοκτησίας τρίτων.

2. Δίνω το δικαίωμα και την άδεια στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, το οποίο θα ενεργεί κατά την απόλυτη και ελεύθερη κρίση του, να αξιοποιεί, να διαθέτει, να αναπαράγει ή να διανέμει το υποβληθέν Σχέδιο Διδακτικής Πρακτικής, ολόκληρο ή τμήμα του ή συντετμημένο ή ενσωματωμένο σε άλλο υλικό, για εκπαιδευτικούς και διδακτικούς σκοπούς, με κάθε πρόσφορο μέσο, ιδίως έντυπο ή ηλεκτρονικό.

3. Δηλώνω ότι η πιθανή αξιοποίηση του υλικού αυτού για ερευνητικούς σκοπούς επιθυμώ να γίνει (επιλέξτε αυτό που επιθυμείτε):

Επώνυμο **X**